

7. 1. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úprava hromadné listiny v novém občanském zákoníku

Nová úprava hromadné listiny v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) navazuje na dřívější ustanovení v zákoně č. [591/1992](#) Sb., o cenných papírech (dále jen „ZCP“), kde byla tato problematika upravena v § 5a ZCP. Tento zákon byl přijetím NOZ zrušen. Nově je hromadná listina zakotvena v § 524 NOZ, který ji popisuje ve třech odstavcích. Důležitou změnou oproti předchozí úpravě je to, že zákon již taxativně nevymezuje druhy cenných papírů, které lze do hromadné listiny vtělit. Ze zařazení a ze samotné definice cenného papíru pak vyplývá, že i samotná hromadná listina je cenným papírem.

Pojem a účel hromadné listiny

Generalizujeme-li, tak lze říci, že hromadná listina plní funkci jakéhosi technického prostředku, který slouží k vydávání cenných papírů. Tato funkce je především ekonomická, neboť prostřednictvím hromadné listiny můžeme vydávat a vlastnit cenné papíry po více kusech díky jednomu jedinému listu papíru. Není tedy třeba zdůrazňovat praktičnost tohoto institutu, a to zejména při velkých emisích cenných papírů. Ze samotného komentáře k NOZ vyplývá, že v některých případech dále zůstává zájem na tom, aby velký počet cenných papírů zůstal de iure zachován. Z toho lze vyvozovat, že se hromadná listina používá pouze v těch případech, kdy je třeba vydat více cenných papírů hromadně, ale není vhodná v případech, kdy se vydává cenný papír individuálně, např. šeky, směnky.[1]

Hromadná listina je cenným papírem, neboť splňuje všechny definiční znaky cenného papíru uvedené v § 514 NOZ, tj. je listinou, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést. K samotnému označení hromadné listiny nakonec lze uvést, že se tato někdy označuje názvem druhu cenných papírů, který sama nahrazuje (např. hromadná akcie).

Účelem hromadné listiny je nahrazení zastupitelných cenných papírů. V ZCP byl přesně definován okruh druhů cenných papírů, které bylo možno hromadnou listinou nahradit. NOZ však toto již neupravuje. Omezení spočívá pouze v tom, že cenné papíry musejí být zastupitelné. Dříve bylo možno nahradit cenné papíry jak listinné, tak i zaknihované. Toto pak úprava v NOZ již nepřipouští s touto argumentací: „Nejde přitom ani tak o to, že odst. 1 připouští nahrazení hromadnou listinou výslovně pouze u cenných papírů, neboť to by bylo možné interpretačně vyvracet přes § 525 odst. 2. Jde o to, že při nahrazení cenných papírů hromadnou listinou se práva spojená s těmito cennými papíry předvádějí samozřejmě s touto hromadnou listinou, avšak kdyby se nahrazovaly cenné papíry

zaknihované, padl by jejich pojmový znak podle § 525 odst. 1 spočívající v tom, že tyto zaknihované cenné papíry nelze převést jinak než změnou zápisu v příslušné evidenci.“[2]

Dalším rozdílem oproti staré úpravě v ZCP je, že lze vydat hromadnou listinu i v případě, kdy již cenné papíry byly emitovány. Dle ZCP bylo možno vydat hromadnou listinu pouze při emisi cenných papírů jejich prvním nabyvatelem.

Emise a náležitosti hromadné listiny

Pro emisi a vydání hromadné listiny zákon stanoví stejná pravidla jako pro vydání jednotlivého cenného papíru.

Zákonodárce zvolil obecné ustanovení pro náležitosti hromadné listiny, a to, že samotná hromadná listina musí mít alespoň ty znaky, které jsou zákonem stanoveny pro každý cenný papír, který tato listina nahrazuje, včetně jeho čísla. Můžeme tedy hovořit o násobku znaků jednotlivých cenných papírů, které hromadná listina musí obsahovat. Tuto větu pak uzavírá dovětek „včetně jeho čísla“, který je však značně neurčitý. Dle komentáře „je tomu třeba jistě rozumět tak, že hromadná listina musí obsahovat vlastní číselné označení, a nemělo by tomu být rozuměno tak, že v ní musí být uvedena též číselná označení nahrazovaných cenných papírů. [...] S ohledem na uvedenou formulaci, navíc podpořenou důvodovou zprávou, lze však doporučit, aby hromadná listina obsahovala i tato číselná označení, byť třeba jen označením jejich číselné řady.“[3]

Výměna hromadné listiny

Právo vlastníka hromadné listiny na její výměnu za jednotlivé cenné papíry nebylo dříve zákonem explicitně formulováno. Toto právo bylo dovozováno z judikatury (např. judikát NS 29 Cdo 5293/2009), neobešlo se to však bez řady problémů. Proto zákonodárce vtělil toto právo přímo do samotného zákona.

Právo na výměnu hromadné listiny za jednotlivé cenné papíry nemusí být nepodmíněno. Zákon povoluje, aby si emitent stanovil určité podmínky pro výměnu. Toto se neobejde bez určitých pravidel, která ale nejsou v zákoně přímo obsažena.

Je zcela jasné, že takovéto podmínky musí být stanoveny předem a nelze je pro již vydané hromadné listiny měnit. Dle komentáře k NOZ pak z toho vyplývá, že podmínky nemohou být stanoveny pouhým běžným aktem emitenta (jako je např. u akcí rozhodnutí valné hromady), ale musí být vtěleny do tzv. emisních podmínek, které jsou definovány v §519 odst. 2 NOZ.[4] Je nutné, aby tyto emisní podmínky nebyly takové, že by znemožnily samotnou výměnu hromadné listiny za jednotlivé cenné papíry.

Právo na výměnu hromadné listiny je formulováno jako právo na výměnu za jednotlivé cenné papíry. To ovšem nevylučuje možnost, aby hromadná listina byla vyměněna za jiné hromadné listiny a případně i jednotlivé cenné papíry. Toto právo by však muselo být výslovně v uvedeném dokumentu vymezeno, jinak by to bylo možné pouze na žádost vlastníka vůči emitentovi, který by toto povolil.

Dělení práv z hromadné listiny

Dělení práv převodem na podíly je zákonem vyloučeno. Tato úprava má své kořeny již ve staré úpravě ZCP, která pak byla doprovázena normou, podle které hromadná listina nesměla znít na více nabyvatelů. Důvodem byla snaha zabránit zneužívání hromadných listin k zakládání evidence pseudozaknihovaných cenných papírů. Později však došlo ke zrušení této normy a zůstalo samotné ustanovení o zákazu dělení práv z hromadné listiny na podíly převodem.

Obecně tento zákaz nevylučuje, aby byla hromadná listina ve vlastnictví více osob, protože není

vyloučeno spoluvlastnictví, ke kterému došlo na základě přechodu práv (typicky v případě dědění). Avšak toto dělení hromadné listiny převodem není absolutní a zákon vymezuje určité hranice. Konkrétně vylučuje případy imobilizace cenného papíru při jeho hromadné úschově. Pak ovšem nedává smysl věta za středníkem „v tomto případě musí takový podíl odpovídat jednotlivým cenným papírům, které jsou hromadnou listinou nahrazovány“. „Pokud by tento podíl měl představovat vždy souhrn všech cenných papírů nahrazených hromadnou listinou, jak vyplývá z gramatického výkladu, pak by nešlo o žádné dělení práv z hromadné listiny převodem. Poslední větě odst. 3 za středníkem je tedy pravděpodobně zapotřebí rozumět tak, že podíl, o němž je v tomto ustanovení řeč, je představován vždy jednotlivým kusem cenného papíru, který byl imobilizován a který byl spolu s jinými cennými papíry nahrazen hromadnou listinou. Při této interpretaci je třeba rozlišovat jednak případ, kdy není možné požadovat vydání cenných papírů (v dané souvislosti vydání hromadných listin) z hromadné úschovy, jednak případ, kdy je to možné.“[5] Naproti tomu vlastník hromadné listiny může práva z ní rozdělit převodem na podíly tak, že některé podíly, které představují jednotlivé cenné papíry, převede na jinou osobu. Tím se tato osoba stane spoluvlastníkem hromadné listiny a společně pak mohou žádat schovatele o její vydání, tedy docílí situace, která je zákonem zakázána, tzn., že práva z hromadné listiny rozdělí převodem na podíly.

Závěr

Jak již bylo řečeno, hromadná listina slouží především k vydávání a vlastnění cenných papírů po více kusech díky jednomu jedinému archu papíru. Tento institut je tedy velmi praktickým a ekonomicky výhodným nástrojem používaným po celém světě.

Rekodifikační změny jsou především v samotné definici cenného papíru, která byla dříve pouze doktrinální. Nově je také stanoveno, že hromadná listina musí obsahovat čísla jednotlivých cenných papírů, které nahrazuje. Dále NOZ výslovně zakotvuje právo vlastníka na výměnu hromadné listiny za jednotlivé cenné papíry oproti úpravě v ZCP, kde se vyžadovalo předchozí vymezení tohoto práva.

Úprava v ZCP byla vcelku kusá, proto celkové zpřehlednění a liberalizace úpravy této problematiky je bezpochyby správným krokem.

Denisa Slavíková,

právní asistentka, studentka 5. ročníku Právnické fakulty ZČU

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](http://www.ksd.law@ksd.cz)

CITY TOWER

Hvězdova 1716/2b

140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611

Fax: +420 222 254 030

e-mail: ksd.law@ksd.cz

[1] ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, lxxv, 1667 s. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-807-4783-692. s. 1241.

[2] Obdobně, s. 1242.

[3] Obdobně, s. 1243.

[4] Obdobně, s. 1244.

[5] Obdobně, s. 1245.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)